

ویژگی ها و درجه های مختلف تومورهای اولیه مغزی در بیماران بستری شده در بیمارستان الزهرا اصفهان بر اساس طبقه بندی WHO (۱۳۷۹-۱۳۷۵)

پروین محزونی^۱، فرشته محمدی زاده^۱

یافته / سال ششم / شماره ۲۰

چکیده

مقدمه: حدود نیمی از تومورهای مغزی اولیه و بقیه متاستاتیک هستند. تومورهای سیستم عصبی خصوصیات منحصر بفردی دارند که آنها را از نئوپلاسم های سایر نواحی بدن متمایز می سازد. سازمان بهداشت جهانی تومورهای سیستم عصبی مرکزی را براساس میزان بدخیمی به درجه های ۱ تا ۴ طبقه بندی نموده است. هدف از انجام این مطالعه بررسی توزیع سنی - جنسی و محل آنامیک و درجه های مختلف تومورهای اولیه بر اساس طبقه بندی WHO بود.

مواد و روشها: این مطالعه روی ۴۰۰ بیمار مبتلا به تومورهای اولیه مغزی بستری شده در بیمارستان الزهرا اصفهان در یک دوره پنج ساله صورت گرفته است. اطلاعات مربوط به سن، جنس و محل آناتومیک از پرونده بیماران استخراج شد. نوع آسیب شناختی هر ضایعه براساس مطالعه مacroscopic و Microscopic نمونه جراحی شده تعیین گردیده و بر پایه تشخیص، درجه هریک از نمونه ها طبق درجه بندی WHO مشخص شده است.

یافته ها: اختلاف معنی داری بین فراوانی نسبی تومورهای اولیه مغزی در دو جنس مشاهده نشد. اکثریت مبتلایان بیش از ۳۵ سال داشتند. شایعترین محل آناتومیک گرفتاری، نیمکره های مغزی و شایع ترین نوع تومور منژیوم بود. اکثریت تومورها در درجه ۱ درجه بندی سازمان بهداشت جهانی قرار داشتند.

نتیجه گیری: برخلاف نتایج به دست آمده در مورد توزیع جنسی تومورهای اولیه مغزی در این مطالعه، در سایر مطالعات ابتلای مردان به این تومورها شایع تر از زنان گزارش شده است. به علاوه در منابع موجود گلیوما به عنوان شایع ترین تومور اولیه مغزی ذکر شده در حالی که در این بررسی منژیوم فراوان ترین تومور مشاهده شده بوده است.

واژه های کلیدی: تومورهای اولیه مغزی، طبقه بندی تومور WHO، بیماران بستری

۱- استادیار - عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، گروه بخش آسیب شناختی

مقدمه

اصلی تومورها در این طبقه‌بندی عبارتند از تومورهای بافت نورواپی‌تلیال، تومورهای اعصاب محیطی، تومورهای منژ، لنفوم ها و نئوپلاسم های هماتوپویتیک، تومورهای ژرمسل و تومورهای ناحیه سلاتورسیکا، کیست ها، ضایعات شبه تومور. گسترش موضعی از تومورهای ناحیه‌ای و تومورهای دسته‌بندی نشده از این طبقه‌بندی حذف گردیده‌اند. طبقه‌بندی WHO در عین حال تومورهای سیستم عصبی را به چهار درجه از I grade IV (خوش‌خیم) تا grade IV (بدخیم) تقسیم می‌کند (جدول ۱).

این تقسیم‌بندی بیشتر براساس آمار بقای survival (survival data) بیماران است تا خصوصیات آسیب شناسی بافتی، بنابراین مؤلفان آن براین نکته تأکید دارند که این سیستم درجه‌بندی باید به عنوان یک درجه‌بندی بدخیمی^۵ تلقی شود^(۵). چندین سیستم درجه‌بندی دیگر در مراکز سرطان شناسی اعصاب آمریکای شمالی و اروپا پایه‌ریزی شده، با این حال سیستم WHO از جمله مقبول ترین سیستم ها برای درجه‌بندی تومورهای CNS است^(۵).

مشخصه توزیع سنی تومورهای CNS به صورت یک قله در دوران کودکی، افزایش شیوع از اوایل دهه سوم تا سن ۷۰ سالگی و سپس افت آن با افزایش سن است. شیوع در مردان در تمام سنین بیش از زنان است^(۵,۶). تومورهای CNS در دوران کودکی با دوران بزرگسالی متفاوت است^(۷). این تفاوت به ویژه به لحاظ توزیع انواع بافت شناختی و نیز موقعیت آناتومیک این تومورها صدق می‌کند^(۸). در بچه‌ها آستروسیتوما و مدولوبلاستوما شایع تر از انواع دیگر است، درحالیکه در بزرگسالان گلیوما و متزیوما شایعترند. موقعیت تومور در بچه‌ها اکثرا زیر چادرینه^۹ و در بزرگسالان بیشتر بالای چادرینه^۷ است^(۵).

حدود نیمی از تومورهای مغزی اولیه و بقیه آنها متاستاتیک هستند^(۱). تومورهای سیستم عصبی مرکزی (CNS)^۱ خصوصیات منحصر بفردی دارند که آنها را از نئوپلاسم های نواحی دیگر بدن جدا می‌سازد^(۱). تمایز بین ضایعات خوش‌خیم و بدخیم در CNS نسبت به دیگر اعضا کمتر آشکار است. برخی تومورهای گلیال با خصوصیات میکروسکوپی خوش‌خیم مانند میتوز اندک، یک شکل بودن هسته‌ها و رشد کم ممکن است در نواحی وسیعی از مغز ارتashاج یابند و به این ترتیب منجر به نقیصه‌های بالینی شدید و پیش‌آگهی ضعیف گرددن. امکان برداشتن نئوپلاسم های ارتashاج یابنده گلیال بدون آسیب رساندن به عملکرد عصبی محدود است. به علاوه محل آناتومیک نئوپلاسم ممکن است صرف نظر از طبقه‌بندی میکروسکوپی آن پیامدهای مرگبار داشته باشد. الگوی انتشار نئوپلاسم های اولیه CNS نیز با تومورهای دیگر متفاوت است. حتی بدخیم‌ترین گلیوم ها هم به ندرت به خارج CNS متاستاز می‌دهند. فضای زیر عنکبوتیه^۲ فراهم کننده مسیری برای انتشار است، به گونه‌ای که کاشته شدن در طول مغز و طناب نخاعی ممکن است در نئوپلاسم های مغزی اعم از شدیدا آنالاستیک یا خوب تمایز یافته که به مسیرهای مایع مغزی نخاعی راه یافته‌اند روی دهد^(۱).

طبقه‌بندی بافت شناسی تجدید شده سازمان بهداشت جهانی (WHO) برای تومورهای سیستم عصبی مرکزی در سال ۱۹۹۳ توسط کلی هاوس^۳ منتشر شد^(۲). به دنبال آن با پیشرفت در زمینه شناخت بافت زایی تومورهای CNS که اخیرا بر پایه بررسی های آسیب شناسی مولکولی، immunohistochemistry و مطالعات آسیب شناسی بالینی حاصل شده است، طبقه‌بندی ۱۹۹۳ سازمان بهداشت جهانی با طبقه‌بندی سال ۲۰۰۰ این سازمان جایگزین گردید^(۳). این طبقه‌بندی که توسط کلی هاوس و کالونی^۴ منتشر گردیده است، تومورهای سیستم عصبی مرکزی و سیستم عصبی محیطی را در برمی‌گیرد^(۴). گروه‌های

1. Central nervous system	5. Malignancy Scale
2. Subarachnoid Space	6. Infratentorial
3. Kleihues	7. Supratentorial
4. Cavenee	

جدول ۱- سیستم درجه بندی سازمان بهداشت جهانی برای تومورهای سیستم عصبی مرکزی

World Health Organization (WHO) Grading System (Malignancy Scale) of CNS Tumors

Tumor Group	Tumor Type	Grade			
		I	II	III	IV
Astrocytic tumors	Subependymal giant cell	X			
	Pilocytic	X			
	Low grade		X		
	Pleomorphic xanthoastrocytoma		X	X	
	Anaplastic			X	
Oligodendrogiomas	Glioblastoma				X
	Low grade		X		
	Anaplastic			X	
	Low grade		X		
	Anaplastic			X	
Ependymal tumors	Subependymoma	X			
	Myxopapillary	X			
	Low grade		X		
	Anaplastic			X	
Choroid plexus tumors	Papilloma	X			
	Carcinoma			X	
Neuronal/glial tumors	Gangliocytoma	X			
	Ganglioglioma	X		X	
	Desmoplastic infantile ganglioma	X			
	Dysembryoplastic neuroepithelial tumor	X			
	Central neurocytoma		X		
Pineal tumors	Pineocytoma	X			
	Pineocytoma/pineoblastoma		X	X	
	Pineoblastoma			X	
Embryonal tumors	Medulloblastoma				
	Other primitive neuroectodermal tumors				X
	Medullopithelioma				X
	Neuroblastoma				X
	Ependymoblastoma				X
Central and spinal nerve tumors	Schwannoma	X			
	Malignant peripheral nerve tumor			X	X
Meningeal tumors	Meningioma	X			
	Atypical meningioma		X		
	Papillary meningioma		X	X	
	Hemangiopericytoma		X	X	
	Anaplastic meningioma			X	

نژادی نیز در میزان شیوع مؤثrend(۵). به علاوه سکونت در روزتا در برخی مطالعات با افزایش خطر گلیوما همراه بوده است(۹). این همراهی به تماس های کشاورزی مانند ویروس های حیوانی و مواد آفتکش نسبت داده شده است(۱۰). هدف از انجام این پژوهش، بررسی تومورهای اولیه مغزی به منظور تعیین فراوانی انواع آسیب شناختی و درجه های مختلف ارائه شده توسط WHO انجام گرفت.

شیوع تومورهای CNS از جمعیت دیگر متفاوت است. وضعیت اجتماعی اقتصادی ممکن است بخشی از تنوع در شیوع و مرگ و میر تومورهای CNS بین جمعیت های مختلف را توضیح دهد. جمعیت های با سطح اجتماعی - اقتصادی بالاتر دسترسی بیشتری به مراقبت های بهداشتی و فن آوری پیشرفته پزشکی دارند. شیوع تومورهای CNS در کشورهای آسیایی کمتر است و ممکن است تقاضه های ژنتیکی و عوامل محیطی نقشی در این میان داشته باشد. زیر گروه های

از ۴۰۰ بیمار ۱۸۴ نفر (۴۶٪) مبتلا به منژیوما، ۱۳۵ نفر (۳۳٪) مبتلا به انواع تومورهای آستروسیتیک (فیریلری آستروسیتوما، آنالپاستیک آستروسیتوما، گلیوبلاستوما مولتی فور و پیلوسیتیک آستروسیتوما)، ۲۸ نفر (۷٪) مبتلا به شوانوم زاویه مخچه‌ای پل مغزی، ۲۶ نفر (۵٪) مبتلا به اولیگومندروگلیوما، ۸ نفر (۲٪) مبتلا به تومورهای نوروگلیال، ۵ نفر (۱٪) مبتلا به مدلوبلاستوما، ۴ نفر (۱٪) مبتلا به پاپیلومای شبکه کوروئید، ۴ نفر (۱٪) مبتلا به آپاندیومما، ۴ نفر (۱٪) مبتلا به تومور بدخیم پوشش اعصاب محیطی و ۲ نفر (۰٪) مبتلا به اولیگوآستروسیتوما بودند. هیچ موردی از تومورهای پینه‌آل و تومورهای ژرم سل وجود نداشت. به این ترتیب منژیوما با اختصاص دادن ۴۶ درصد کل موارد به خود شایع ترین تومور اولیه مغزی مشاهده شده در این مطالعه بود.

شایع ترین محل آناتومیک گرفتاری نمیکردهای مغزی با ۲۹۷ مورد (۷۴٪) و حفره خلفی^۱ با ۳۰ مورد (۷٪) بود. تومور بطن‌ها و سایر نواحی شیوع کمتر دیده شد. از ۴۰۰ مورد مطالعه شده، بیشترین فراوانی به تومورهای grade I (۷۵٪) اختصاص داشت (جدول شماره ۳).

جدول ۳- توزیع فراوانی تومورهای اولیه مغزی بر حسب سن		
نسبی	مطلق	فراوانی
٪۵/۷۵	۲۳	کمتر از ۵ سال
٪۷	۲۸	۶-۱۵ سال
٪۲۵/۵	۱۰۲	۱۶-۳۴ سال
٪۶۱/۷۵	۲۴۷	بیشتر از ۳۵ سال
٪۱۰۰	۴۰۰	مجموع

با درنظر گرفتن تومورهای درجه ۱ و ۲ به عنوان Low-grade و تومورهای درجه ۳ و ۴ به عنوان High-grade تومورها از نوع درجه پایین و ۱۱۳ مورد (۷۱٪) تومورهای درجه پایین با اختلاف معنی‌دار بیشتر از فراوانی تومورهای درجه بالا بودند. به این ترتیب فراوانی تومورهای درجه بالا بود (P < ۰/۰۵).

1. Posterior fossa

مواد و روشها

این مطالعه توصیفی و گذشته‌نگر با هدف تعیین توزیع فراوانی انواع آسیب شناختی و درجه‌های مختلف تومورهای اولیه ارائه شده توسط WHO و نیز تعیین نحوه توزیع آناتومیک، سنی و جنسی این تومورها صورت گرفته است. جمعیت تحت مطالعه، بیماران بستری شده در بخش جراحی اعصاب بیمارستان الزهرا اصفهان به علت تومورهای اولیه مغزی در یک دوره پنج ساله (از آغاز سال ۱۳۷۵ تا پایان سال ۱۳۷۹) هستند که برای برداشتن تومور تحت عمل جراحی قرار گرفته‌اند. اطلاعات مربوط به سن و جنس بیماران از شرح حال موجود در پرونده و اطلاعات مربوط به محل آناتومیک ضایعه براساس گزارش‌های تصویربرداری و نیز شرح عمل جراحی بیماران استخراج گردید. نوع آسیب شناختی هریک از این تومورها براساس نتیجه مطالعه ماکروسکوپی و میکروسکوپی نمونه‌جراحی شده تعیین گردیده است. در مورد هر نمونه درجه تومور براساس سیستم درجه‌بندی WHO و با توجه به تشخیص آسیب شناسی ضایعه مشخص شد. مواردی که در ثبت اطلاعات آنها نقصی وجود داشت از مطالعه حذف شدند و به این ترتیب در نهایت ۴۰۰ بیمار در مطالعه وارد گردیدند.

یافته‌ها

از ۴۰۰ بیمار مطالعه شده، ۲۰۵ نفر (۵۱٪) مرد و ۱۹۵ نفر (۴۸٪) زن بودند. به این ترتیب اختلاف معنی‌داری بین فراوانی نسبی تومورهای اولیه مغزی بین دو جنس مشاهده نگردید.

از ۴۰۰ بیمار (۷۵٪) بیشترین فراوانی تومورهای اولیه مغزی به سن بالای ۳۵ سال اختصاص داشت (جدول شماره ۲).

جدول ۲- مقایسه فراوانی نسبی تومورهای اولیه مغزی در دو جنس

جنس	نسبی	مطلق	فراوانی
مرد	٪۵۱/۲	۲۰۵	
زن	٪۴۸/۸	۱۹۵	
مجموع	٪۱۰۰	۴۰۰	

بحث

بیشتری نسبت به تومورهای درجه بالا نشان داد ($P < 0.05$). در هیچ یک از مطالعات در دسترس، بررسی مشابهی روی تومورهای اولیه مغزی با در نظر گرفتن آنها به عنوان یک مجموعه بدون لحاظ کردن مواردی مانند سن مبتلایان صورت نگرفته شود. تفاوت مشاهده شده در توزیع جنسی تومورهای اولیه مغزی در این مطالعه با مطالعات مشابه و منابع موجود، ممکن است ناشی از تفاوت‌های واقعی به لحاظ موقعیت جغرافیایی و نژادی باشد و از سوی دیگر علت این اختلاف را می‌توان به محدود بودن جمعیت تحت مطالعه نسبت داد که نتایج آن همیشه قابل تعمیم به کل جمعیت نیست.

مشاهده منژیوم به عنوان فراوان ترین تومور اولیه مغزی در این مطالعه را نیز می‌توان به عنوان یک تفاوت آماری واقعی در این زمینه با بسیاری از جوامع دیگر در نظر گرفت. در عین حال باید به این نکته توجه داشت که این مطالعه یک مطالعه بیمارستانی^۷ است که نتایج آن ممکن است در برخی موارد با نتایج مطالعه روی کل جمعیت^۸ متفاوت باشد. مطالعات بیمارستانی همواره متاثر از عواملی نظیر انتخابی بودن بیماران است. مثلاً در زمینه موضوع این بحث برخی تومورهای مغزی در نقاط پرخطر داخل جمجمه مانند ساقه مغز یا بطن چهار ممکن است کاندید جراحی نبوده و از ابتدا با روش‌های دیگر مانند پرتو درمانی تحت درمان قرار گیرند. به این ترتیب این بیماران قادر سابقه جراحی به علت تومور بوده و در این مطالعه وارد نشده‌اند. این مسئله در مورد گلیوما با احتمال بیشتر اتفاق می‌افتد؛ درحالی که منژیوما در اکثر موارد توموری در دسترس است. به این ترتیب به نظر می‌رسد که درصد بیشتری از موارد منژیوم تحت عمل جراحی قرار گرفته و در بررسی آماری مطالعه وارد شده‌اند.

در این مطالعه اختلاف معنی‌داری بین فراوانی نسبی تومورهای اولیه مغزی در مردان و زنان مشاهده نشد. این نتیجه با نتایج اکثر مطالعات از جمله مطالعه Mao^۱ و همکاران در سال ۱۹۹۱ (۱۱)، مطالعه Surawicz^۲ و همکاران در ۱۹۹۹ (۱۲)، و مطالعه Parkin^۳ و همکاران در ۱۹۹۷ (۶) که همگی شیوع این تومورها را در مردان با اختلاف معنی‌دار بیشتر از زنان عنوان کرده اند تفاوت نشان می‌دهد. در هیچ یک از مطالعات توزیع یکسان تومورهای اولیه مغزی بین زنان و مردان گزارش نشده بود.

در بررسی حاضر منژیوما با فراوانی ۴۶٪، فراوان ترین نوع تومور اولیه مغزی بود و پس از آن تومورهای گلیال از انواع مختلف (آستروسیتیک، اولیگوڈندروگلیوما و اولیگوآستروسیتوما) ۴۰٪ کل موارد را بخود اختصاص داده اند. این نتیجه با بعضی منابع (۱،۵) و برخی مطالعات از جمله مطالعه والکر^۴ و همکاران در ۱۹۸۵ (۱۳) و بهین^۵ و همکاران در ۲۰۰۳ (۱۴) که در همه آنها گلیوما به عنوان شایع‌ترین تومور اولیه مغزی ذکر شده است، مطابقت ندارد. در عین حال در مطالعه Surawicz و همکاران در ۱۹۹۹ (۱۲) و نیز همکاران در ایالات متحده آمریکا در سال ۲۰۰۱ (۱۵) همانند مطالعه کوراستو^۶ و همکاران در ژاپن در سال ۲۰۰۱ (۱۵) همانند بررسی حاضر منژیوما شایع ترین نوع تومور اولیه مغزی بوده است. در این مطالعه شایع ترین محل گرفتاری نیمکره‌های مغزی بود. در منابع موجود شایع ترین محل گرفتاری در بزرگسالی نیمکره‌های مغزی و شایع ترین محل گرفتاری در دوران کودکی زیر چادرینه ذکر شده است (۱،۵،۷).

طبق نتایج مطالعه حاضر براساس سیستم درجه‌بندی WHO برای تومورهای اولیه CNS، بیشترین فراوانی مربوط به تومورهای grade I و کمترین فراوانی مربوط به تومورهای grade III بوده است و در مجموع فراوانی نسبی ضایعات درجه پائین (درجه‌های ۱ و ۲) ۷۱٪ و فراوانی نسبی ضایعات درجه بالا (درجه‌های ۳ و ۴) ۲۸٪ بود. به این ترتیب تومورهای درجه پائین با اختلاف معنی‌دار شیوع

1. Mao

2. Surawicz

3. Parkin

4. Walker

5. Walker

6. Kurasto

7. Hospital-based study

8. Population-based study

References

1. Girolami U, Anthony DC, Frosch MP. The central nervous system. In: Cotran RS, Kumar V, Collins T. Robbins pathologic basis of disease. 6th ed. Philadelphia: W.B. Saunders, 1999
2. Kleihues P, Burger PC, Scheithauer BW. Histological typing of tumours of the central nervous system, 2nd Ed. International Histological classification of tumours, vol 21. Berlin, Springer-Verlag, 1993
3. Richert CH, Paulus W. Epidemiology of central nervous system tumors in childhood and adolescence based on the new WHO classification. Child's Nerv Syst, 2001; 17: 503-5011
4. Kleihues P, Cavenee WK. Tumours of the nervous system. World Health Organization classification of tumours. IARC Press, Lyon, 2000
5. Kaye AH, Laws JR. Brain tumors, an encyclopedic approach.2nd Ed. Churchill Livingstone, 2001
6. Parkin D, Whelan S, Ferlay J. Cancer incidence in five continents. Lyon: International agency for research on cancer, vol VII. IARC Scientific Publication No. 143, 1997
7. McKeever PE. The brain, spinal cord and meninges. In: Sternberg SS. Diagnostic surgical pathology.3rd ed.Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins, 1999
8. Lacayo A, Farmer PM. Brain tumors in children: a review. Ann Clin Lab Sci, 1991; 21: 25-35.
9. Mills PK, Preston-Martin S, Annegers JF. Risk factors for tumors of the brain and cranial meninges in Seventh-Day Adventists. Neuro epidemiol, 1989; 8: 266-275
10. Sanderson WT, Talaska G, Zaebst D. Pesticide prioritization for a brain cancer case-control study. Environ Res, 1997; 74: 133-144
11. Mao Y, Desmeules MR, Semenciw R. Increasing brain cancer rates in Canada. Can Med Assoc J, 1991; 145: 1583-91
12. Surawicz TS, McCarthy BJ, Kupelian V. Descriptive epidemiology of primary brain and CNS tumors: results from the Central Brain Tumor Registry of the United States, 1990-1994. Neuro-Oncol, 1999 Jan; 1(1): 14-25
13. Walker AE, Robins H, Weinfeld FD. Epidemiology of brain tumors: The national survey of intracranial neoplasms. Neurol, 1985; 32: 219-26
14. Behin A, Hoang-Xuan Kh, Carpentier AF. Primary brain tumors in adults. The Lancet, 2003; 361: 323-331
15. Kurastu J, Takeshima H, Ushio Y. Trends in the incidence of primary intracranial tumors in Kumamoto, Japan. Int J Clin Oncol, 2001 Aug; 6(4): 183-191